

Kultura popularna na Bliskim Wschodzie

religia – rozrywka – polityka

16–17 października 2012
Uniwersytet Warszawski, Warszawa

Revolucja technologiczna jest jednym z najbardziej jaskrawych przejawów globalizacji. Mieszkańcom państw Bliskiego Wschodu, jak i innych krajów globalnego Południa, przyniosła ona nie tylko zmiany w dostępie do informacji, ale kontakt z globalnymi (czyli w dużej mierze zachodnimi) wzorami i trendami. Obecnie prawie każde bliskowschodnie gospodarstwo domowe ma telewizor i radio, a z początkowo elitarnego Internetu korzysta co piąty mieszkaniec regionu. W ostatnich dwóch dekadach nastąpił rozwój panarabskich stacji telewizyjnych, nie tylko informacyjnych jak Al-Dżazira, ale również o charakterze rozrywkowym (np. MBC) czy religijnym (np. Iqraa). Ostatnie dynamiczne przemiany społeczno-polityczne, określane jako Arabska Wiosna Ludów ukazały się innemu globalnemu medium – Internetu – a zwłaszcza portali społecznościowych, takich jak Facebook czy Twitter.

Wskutek procesu globalizacji doszło do wprowadzenia elementów zachodniego stylu życia, a tym samym elementów kultury popularnej. Wszystko to zmieniło krajobraz społeczno-kulturowy, ale także polityczny Bliskiego Wschodu. Kultura popularna jest zatem obecna przynajmniej w trzech wymiarach życia społecznego – w religii, rozrywce i polityce.

W sferze religii kultura popularna może być wyłącznie nośnikiem treści religijnych, albo poszerzać sacrum tworząc nowe, specyficzne formy kulturowe określane w literaturze jako „klimatyzowany islam”, „pop-islam”, bądź „cool islam”. Barwnym tego przykładem są muzulmańscy telekaszodzieje, z których najbardziej rozpoznawalny, Amr Chalid, został uznany przez „Times” i „Newsweek” za jedną z najbardziej wpływowych osób na świecie.

Często spopkulturyzowana religia przeplata się z rozrywką, umożliwiając religijnym muzulmanom uczestniczenie w globalnej kulturze masowej, a zarazem przyciągając swoją formą tych mniej religijnych do wiary. Oferta takiej religijnej rozrywki jest zróżnicowana i obejmuje teleturnieje (np. saudyjski *Rihlatu al-hadżdż wa-al-umra*), piosenki i teledyski (np. Hajsama Sa’ida, Husama Hadżdża), modę (np. tzw. *muhadżdżababes*), a także gry i zabawki (np. lalka Fulla). Jednak rozrywka o charakterze religijnym nadal stanowi niszę na bliskowschodniej scenie zdominowanej przez panarabskie gwiazdy muzyki pop, jak Hajfa Wahbi czy Amr Diab, modne *shopping malle* i markowe ubrania – wyznaczniki przynależności do klasy średniej.

Kultura popularna może być także wykorzystywana w polityce. Wcześniej służyła za narzędzie promujące arabski nacjonalizm, obecnie jest wykorzystywana w Arabskiej Wiośnie

Ludów. Świadczą o tym muzyczne utwory oraz animacje tworzone i wykonywane zarówno przez zwolenników, jak i przeciwników reżimów. Autor najpopularniejszej piosenki wykonywanej na egipskim placu At-Tahrir, Isam Rami stał się gwiazdą rewolucyjnej muzyki rock. Zmiany zachodzą także w języku – w dialektach pojawiają się nowe formy zapożyczone z języków zachodnich, nowa etykieta językowa, odzwierciedlająca nową rzeczywistość. Kultura popularna oddziałuje także na literaturę, w której pojawiają się nowe, odważne obyczajowo formy.

Jako tzw. kultura niska popkultura była pomijana zarówno przez lokalne społeczeństwa, jak i badaczy, koncentrujących się na kulturze wysokiej i literaturze klasycznej. Badania nad kulturą popularną rozwinęły się dopiero w ostatnich latach. Przyczyniły się do tego zmiany w strukturze społecznej państw Bliskiego Wschodu – rosnący udział ludzi młodych w populacjach oraz formowanie się klasy pracującej, będącej tradycyjnie jednym z głównych adresatów kultury popularnej. Istotnym bodźcem była także Arabska Wiosna Ludów, która stała się inspiracją dla zaangażowanych działaczy i artystów.

Celem konferencji jest analiza wytworów kultury popularnej oraz jej roli w społeczeństwach Bliskiego Wschodu. Trzy wyszczególnione w podtytule obszary badawcze: religia, rozrywka i polityka, stanowią główne punkty odniesienia, jednak nie wyklucza to innych zagadnień. Konferencja skierowana jest do orientalistów, ale także przedstawicieli innych nauk humanistycznych i społecznych, którzy zajmują się w swoich badaniach problematyką kultury popularnej w społeczeństwach Bliskiego Wschodu.

Informacje praktyczne

- ✓ Osoby zainteresowane wzięciem udziału w konferencji zapraszamy do nadsyłania zgłoszeń zawierających:
 - proponowany tytuł wystąpienia,
 - abstrakt (około 1–1,5 tys. znaków), oraz
 - krótki biogramna adres popkultura.bw@gmail.com **do 30 marca 2012 r.**
- ✓ Do 30 kwietnia 2012 r. organizatorzy poinformują autorów o decyzji dotyczącej abstraktu
- ✓ Udział w konferencji jest bezpłatny, zarazem organizatorzy nie pokrywają kosztów uczestników.
- ✓ Po konferencji planowane jest wydanie recenzowanej publikacji.

Komitet organizacyjny

- ✓ prof. dr hab. Katarzyna Pachniak – przewodnicząca
- ✓ dr Katarzyna Górak-Sosnowska
- ✓ mgr Maciej Klimiuk
- ✓ mgr Katarzyna Sidło
- ✓ mgr Przemysław Wach